

Preikestol- området

**En kartlegging av registrerte
naturverdier**

Sammendrag

Preikestolen og området rundt er et unikt område med en variert topografi. Karakteristisk for landskapet er at det er sterkt oppskåret med en rekke små og store vann. Variasjonen er stor fra Preikestolen sitt loddrette stup, via ulike skogtyper, til kystlynghei og snaufjell. Viktige lokaliteter som rikberg og myr med kalkkrevende arter er med på å komplettere den store variasjonen i området. Mange sjeldne planter og fugler er registrert, og flere av disse står oppført på den nasjonale rødlista. Området danner en korridor som forbinder fjell og hav. Dette gjenspeiler seg i flora og fauna. Mange alpine arter har sin vestligste utbredelse i dette området.

Tidligere miljøvernminister, Torbjørn Berntsen, kunne ikke ha karakterisert området bedre: «Et område med store nasjonale verdier». Rogaland Fylkeskommune har i sin rapport «Vakre landskap i Rogaland» gitt Lysefjordområdet høyeste verdi. Størsteparten av det planlagte verneområdet ligger inne i Fylkeskommunen sin FINK-plan som område avsatt til friluftsliv.

I sum har området stor nasjonal verdi på grunn av sin variasjon, både i topografi og vegetasjon. Det har stor reklameverdi for fylket og landet som helhet.

Trusselbildet består i hovedsak av ønske om mer kraftutbygging, skogsbilveier og utvidelse av eksisterende hytteområder.

Det er ønskelig med et varig vern av dette unike området for å unngå en bit-for-bit fragmentering, som til slutt vil føre til at området med dets kvaliteter er tapt for alltid.

Innholdsliste

Sammendrag.....	2
Forord.....	4
Områdebeskrivelse.....	5
Avgrensing.....	5
Topografi og geologi.....	5
Vegetasjon.....	6
Dyreliv og fugleliv.....	6
Inndeling i 3 hovedområder.....	7
Mot fjorden.....	7
Rødlistearter.....	8
Viktige naturtyper og kulturminner.....	9
Trusler.....	9
Vestre del.....	10
Rødlistearter.....	11
Viktige naturtyper og kulturminner.....	11
Trusler.....	11
Østre del.....	13
Rødlistearter.....	14
Viktige naturtyper og kulturminner.....	14
Trusler.....	14
Vedlegg 1 - Kart med områdeinndeling.....	17
Vedlegg 2 - Vegetasjonstyper.....	18
Vedlegg 3 - Inngrepsfri natur.....	19
Vedlegg 4 – Område avsatt til friluftsliv i FINK-planen.....	20
Vedlegg 5 – Kulturminner/fornminner.....	21

Forord

Bakgrunnen for denne rapporten var at Naturvernforbundet i Rogaland og lokallaget i Strand ønsket å få samlet inn eksisterende registreringer over naturverdiene i området. Rapporten danner grunnlaget for en søknad om varig vern av Preikestolen og området rundt. Naturvernforbundet ønsker å få til ett vern for å unngå en bit-for-bit fragmentering av det aktuelle området, som er utsatt for stort press fra flere hold, bl.a kraftindustrien.

Takk til Ove S. Førland, Egil Tjensvoll, Erik Thoring, Roy Mangersnes, Geir Sigve Norland, Rune Imsland, Anders T. Braa, Per F. Pallesen, Odd Undheim og Runar Undheim som har bidratt med kunnskap, tips og andre problemstillinger i forbindelse med rapporten.

Undheim, 21.april 2008

Oddvar Undheim

Naturkonsulent

Områdebeskrivelse

Avgrensning

Området ligger nord for Lysefjorden og har ett areal på ca. 215 km². Området strekker seg nordover til Tysdalsvatnet og riksvei 13. Grensa i øst følger veien til Songesand. Mot vest følger man grensa til Fylkesplanen for preikestolområdet, går videre via Øykjafjellet, Guromyrfjellet, Litla Tibergfjellet og opp til utløpet av Tysdalsvatnet. Mot sør er Lysefjorden grensa (se fig.1). Området blir i rapporten omtalt som preikestolområdet.

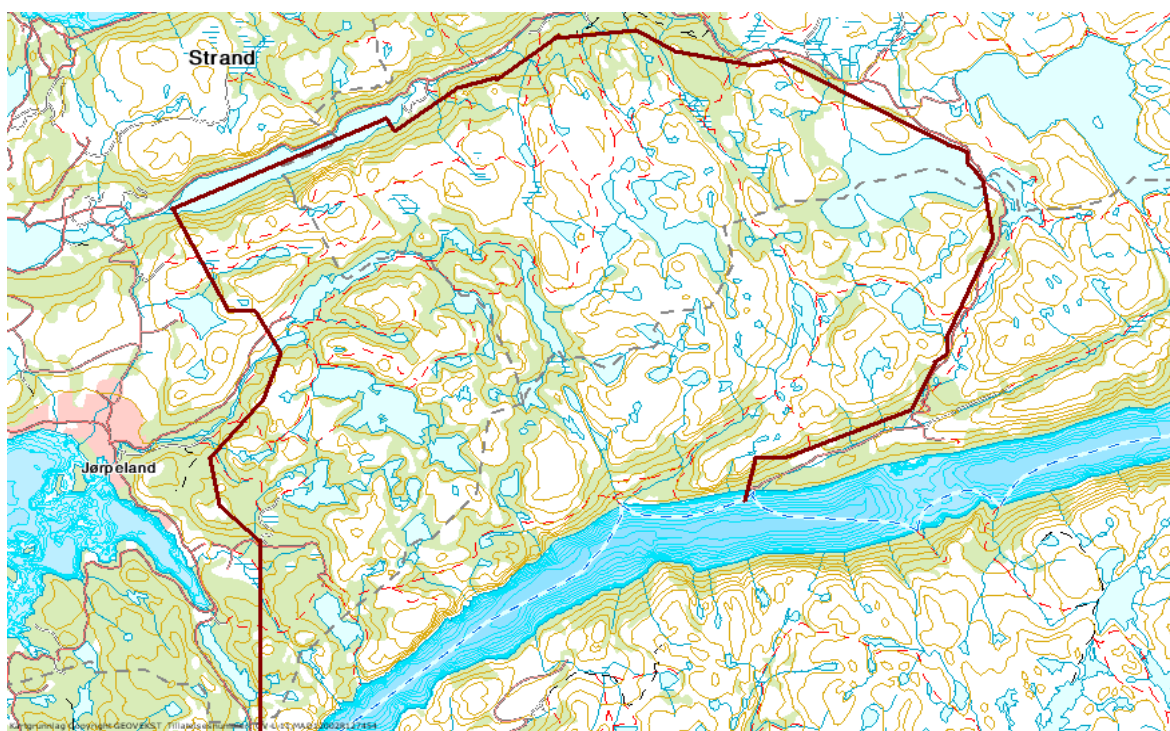

Fig.1: Kart over det planlagte verneområdet.

Topografi og geologi

Området går fra havnivå og opp mot 900 moh, men størsteparten ligger mellom 400-600moh. Berggrunnen i området består i hovedsak av middels til grovkornet granitt. Fjellmassene er generelt mest oppsprukket i områdene vest for Longavatn. Ett spennende trekk med berggrunnen er at det går kalkårer i fjellet. Disse kommer til syne der sigevann trenger seg fram og gir små områder med «rikberg». Her finner man en spennende flora med mange kalkkrevende planter, flere meget sjeldne for Rogaland. Topografien er variert, og karakteristisk for landskapet er at det er sterkt oppskåret med en rekke små og store vann. Vekslingen mellom nakne fjelltopper, furukledte åser, bjørkekledte

lier, lyngheier, myrer, bekker og vann gjør at landskapet ikke virker ensformig og kjedelig til tross for liten variasjon i bergartstypen. Området har kystklima med milde vintre, kjølige somrer og mye nedbør.

Vegetasjon

Den varierte topografien og de betydelige høydeforskjellene gjør at området får en ganske variert vegetasjon, fra skog til snaufjell(se vedlegg 2). Klimaet gjør at det er oseaniske vegetasjonstyper som går igjen og innslaget av oseaniske arter er ofte dominerende i de ulike vegetasjonstypene. Ett annet interessant trekk ved området, som man også kan finne igjen på store deler av vestlandet, er at fjellplanter trekker ut mot kysten og dels inngår i oseanisk lavlandsvegetasjon.

Dalavatnet med Liarvatnet i bakgrunnen, sett mot øst.

Foto: Ove S. Førland

Dyreliv og fugleliv

Her kan du møte på alle de fire hjortedyra. Hjort, rådyr og elg holder seg helst i den vestlige enden. Dersom du er heldig kan du møte på villreinen i den østlige delen av området. Fuglefaunaen er middels variert og relativt typisk for den naturgeografiske regionen. Særlig rike lokaliteter er Skurvedalen og Småsildalen. Området har en god bestand av hønsefugl. Forholdsvis store forekomster av rovfugl og mangfoldet av spetter er interessant. I tillegg er smålom og storlom godt representert. Fjellheia har forekomster av en alpin fuglefauna.

Inndeling i 3 hovedområder

For å beskrive området har vi valgt å dele det inn i 3 delområder (se vedlegg 2):

1. Mot fjorden
2. Vestre del
3. Østre del

Mot fjorden

Storslagent fjordlandskap med høy nasjonalverdi. Området er gitt høyeste verdi (4 stjerner) i rapporten «Vakre landskap i Rogaland», som er utarbeidet av Rogaland fylkeskommune. Her finner vi blant annet Preikestolen som er kjent langt utover landegrensene, og som blir mye brukt i markedsføringen av Lysefjorden som turistmål. Landskapet er dramatisk med sine loddrette stup ned i fjorden, i stor kontrast til landskapet innenfor. Det er registrert mange arter rovfugler og spetter i området. Flere står oppført på den norske rødlista. Helt i øst (Skurvedalen) og i vest (Ulvaskogvatn) er det områder med gammel kystfuruskog. Begge disse områdene er vurdert vernet tidligere. Flere plasser langs fjorden og oppe på plataet er det rester etter gamle fjellgårder og stølsdrift.

Fantajuvet, Lysefjorden

Foto: Ove S. Førland

Rødlistearter

Gruppe	Artsnavn	Gruppe	Artsnavn
Fugler	Teist	Karplanter	Barlind
	Vandrefalk		Sølvasal
	Hubro		Buntsivaks
	Storlom		Bergfaks
	Kongeørn		
	Hønehauk		
	Dvergspett		
	Hvittryggspett		
	Gråspett		

Dvergspett

Hubro

Foto: Ole Jakob Worraa

Viktige naturtyper og kulturminner

Naturtype	Sted	Verdi	Beskrivelse
Sørvendt berg og rasmark B01	Storajuvet	B	Sørvendt rasmark med bekk som renner igjennom. Kystfuruskog.
	Storliknuten	B	Dominerende treslag er bjørk og furu
	Skarvasete	C	Beite for 3 geiter «inne i fjellveggen»
	Hatten	C	Løvskog med noe innslag av furu.
Slåttemark D01	Hengjane	B	Slåtteeeng på innmark.
Naturbeitemark D04	Hatleskog	B	Kulturlandskap/beitemark. Steingjerder, rydningsrøyser. Blokker av stein og enkeltre gir variasjon i landskapet.
Hagemark D05	Myra	B	Skogsmark og skogsbeite med styvingsbjørk og hassel.
	Sandråsa	B	Hagemark som er i ferd med å gro igjen. Hagemark/beite, bjørkehage/skog, innmark/eng, hasselskog og styvingstre.
	Bakken	A	Spor etter allsidig gårdsbruk med steingjerder, smie, brønn, taubane og ulike driftsbygninger. Innmark som ble slått og beitet. Noe lynghei, styvingstre og frukthager.
	Bratteli	B	Rester etter høylåve, steingjerder, rydningsrøyser. Styvingstrær av ask, bjørk og eik.
Gammel barskog F08	Skurvedalen	B	Her kan man følge gradienten fra produktiv furuskog via fjellbjørkeskog til snaufjell. Har vært vurdert vernet i 1991.
Kystfuruskog F12	Ulvaskogvatn	B	Gradient fra grov storstamma furu i Gydalen oppover mot Rishaugen der skogen er mindre produktiv. Alderen er jevnt på over 200 år. Har vært vurdert vernet.

Trusler

- Utvidelse av eksisterende hytteområder ved Songesand og Bratteli.
- Vannkraftutbygging som vil føre til at fossene ut mot Lysefjorden blir tørrlagte.
- Helikopterturisme fra campingplassene i nærheten av Lysefjorden.
- Skogsbilvei inn mot Ulvaskogvatn.

Vestre del

Størsteparten av den vestlige delen er skogkledd. Skogbildet er variert, med innslag av mange treslag. I sør og nord er det bra bestander av furuskog. Høyereliggende områder er dominert av bjørk, men i sørhellinger kan man også finne en del ospenholt. I de lavereliggende og soleksponerte områdene finnes det en del områder med edelløvskog. Langs bekker og elver vokser det svartor. Området er kupert med mange små og store vann, bekker og myrer. Her er det registrert en rekke rødlistearter, både av fugler, karplanter, sopp, moser og lav. (se tab.1) Flere plasser kan man finne rester etter tidligere bruk: kvernhus, husmannsplasser og stølsbuer (se vedlegg 5)

Småsildalen ved Midttjernet

Foto: Ove S. Førland

Gammel løvskog ved Svortingsvatnet

Foto: Ove S. Førland

Rødlistearter

Gruppe	Artsnavn	Gruppe	Artsnavn
Fugler	Hvittryggspett	Moser	Praktdraugmose
	Fjellvåk		Kløftegrimemose
	Gråspett	Lav	Gubbeskjegg
	Steinskvett		Hornstry
Karplanter	Barlind		Kort trollskjegg
	Brudespore		Kystkorallav
Sopp	Brun-kvitkjuke		Kystsaltlav
	Fjærsopp		Kystskriftlav
	Hornsopp		Kystdogglav
	Hårseigsopp		Theleopsis rubella
	Røykkøllesopp		Pachyphiale carneola
	Hornskinn		Megaspora pachycarpa
	Skeletocutis lenis		Hodeskoddelv

Gubbeskjegg

Viktige naturtyper og kulturminner

Naturtype	Sted	Verdi	Beskrivelse
Skog	Ulvaskog-Rindane	B	Gammel barskog
	Botnafjellet	B	Høyfjellsplanter
Kystfuruskog F12	Langavatnet	A	Stor, svært gammel, urørt kystprega furuskog med sjeldne mosearter.
Kvartærgeologi	Revsvatn	B	Bueformet sidemorene
Fjordlandskap	Ulvaskog – Revsvatn	A	Del av landskapet rundt Lysefjorden. Storslått, særpreget.
Hei, fjell	Moslifjellet	B	Mektig landskap med lite inngrep.
Heiområde	Småsildalen	B	Stort utmarksområde, lite inngrep.
Landskap	Tysdalsvatn	B	Storslått og spesielt landskap

Trusler

- Videre vannkraftutbygging
- Utvidelse av eksisterende hytteområder.
- Bygging av skogsbilveier.

Østre del

Det østlige området skiller seg ut fra de to andre områdene. Her har vi store områder som ligger over skoggrensa, og topper som strekker seg opp mot 800m. Bare i de nordlige og østlige områdene finner vi igjen skogen. Den østre delen er «fattigere» på arter enn de to andre områdene, men inneholder en ny dimensjon som kompletterer området og gir det ett enda større spenn i vegetasjonstyper og landskapsformer. Her finner vi og de mest uberørte områdene som ligger lengst unna menneskelig påvirkning (se vedlegg 3) Denne østlige delen inngår i villreinområdet Ryfylke-Setesdal-vesthei. En videre oppstykking og fragmentering av området

Bilde

vil være med på å innskrenke villreinens leveområder. I dette området finner vi og en alpin fuglefauna. Bestanden av blåstrupe representerer en vestlig utbredelsesgrense for arten. Det er også blitt observert spillende boltit, noe som kan indikere hekking (vil også representere en vestlig utbredelsesgrense). To store vann i området er fortsatt ikke regulerte, Sandvatn og Krokavatnet.

Steinfjellet, nord for Bratteli

Foto: Ove S. Førland

Rødlistearter

Gruppe	Artsnavn	Gruppe	Artsnavn
Fugler	Fjellvåk	Karplanter	Brudespore
	Hubro		Brunskjene
	Kongeørn		
	Storlom		
	Steinskvett		

Brudespore

Viktige naturtyper og kulturminner

Naturtype	Sted	Verdi	Beskrivelse
Våtmark	Nystøldalen	B	Store uberørte myrområder, meandrerende elv
	Hardheia	A	Rikberglokalitet
	Sundmork	B	Bredemt sjø, terraslandskap
	Sundmork	C	Rester etter gammel gård
	Sandvatn	B	Uregulert vann
	Krokavatn	B	Uregulert vann
	Steinfjellet	B	Karakteristiske og tydelige moreneavsetninger
Bekkekløfter	Nord i området	A/B	Veldig rik moseflora

Trusler

- Vannkraftutbygging i uregulerte vassdrag.
- Skogsbilveier og anleggsveier som vil øke tilgjengeligheten for allmennheten.
- Utvidelse av eksisterende hytteområder.

Storlom

Kilder

- Andersen, R. og Jordhøy, P. (1983):** *Forundersøkelse av viltinteressene i Jørpelandsvassdraget, Rogaland. Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk., reguleringsundersøkelsene.*
- Direktoratet for naturforvaltning (2006):** *Kartlegging av naturtyper – Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13 2.utgave 2006 (revidert 2007).*
- Fremstad, E. (1997):** *Vegetasjonstyper i Norge. - NINA Temahefte 12: 1-279.*
- Fylkesdelplan for FINK (2003):** *Friluftsliv. Omtale av friluftsområdene i FINK. Rogaland Fylkeskommune. Høringsutkast oktober 2003.*
- Fylkesdelplan for FINK (2003):** *Naturvern. Omtale av naturvernområde i FINK. Fylkesmannen i Rogaland, Miljøvernavdelinga. Høringsutkast oktober 2003.*
- Henriksen, G. (2005):** *Lysefjorden – Preikestolen og Kjerag. Wigestrands Forlag.*
- Kommuneplanen for Forsand (2007):** *Høringsutkast til kommuneplanen 2007 - 2022.*
- Kommuneplanen for Hjelmeland (2006):** *Kommuneplanen sin arealdel 2006 - 2017*
- Kommunedelplan for Strand (1999):** *Biologisk mangfold og naturverdier. Strand kommune – resultatenhet miljø.*
- Kålås, J.A., Viken, Å. og Bakken, T.(red.)(2006):** *Norsk Rødliste 2006 – 2006 Norwegian Red List. Artsdatabanken, Norway.*
- Munkejord, Aa. og Håland, A. (1983):** *Konsesjonsavgjørende undersøkelser i Jørpelandsvassdraget, Rogaland fylke. Ornitologi. Zoologisk museum, Universitetet i Bergen. Rapport: Ornitologi nr.14.*
- Nilsen, M. og Sægrov, H. (1983):** *Fiskeribiologiske undersøkelser i Jørpelandsvassdraget m.fl. Konsekvenser av planlagt kraftutbygging. Fylkesmannen i Rogaland*
- Rodvelt, O. (1983):** *Flora og vegetasjon i Jørpelandsvassdraget. Sammendrag og konklusjon. Botanisk institutt, Universitetet i Bergen*
- Rogaland Fylkeskommune(1994):** *Fylkesdelplan for preikestolområdet*
- Rogaland Fylkeskommune(1996):** *Vakre landskap i Rogaland. Registrering, evaluering og prioritering av verdifulle landskap i Rogaland – et landskapsprosjekt fra Rogaland Fylkeskommune, regionalplanavdelingen.*
- Sjulsen, O.E. (1983):** *Jørpelandsvassdraget – En geofaglig oversikt. Befaringsrapport med verdivurdering. Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer, Universitetet i Oslo.*
- Statsskog SF og Naturforvalteren konsulentfirma (2005):** *Innvirkninger av ny turløype mellom Kjærag og Flørli på villrein.*

Tysse, T. m.fl.(1993): *Miljøstatus. Strand kommune, mars 1993.*

Muntlige kilder:

Roy Mangersnes

Ove Førland

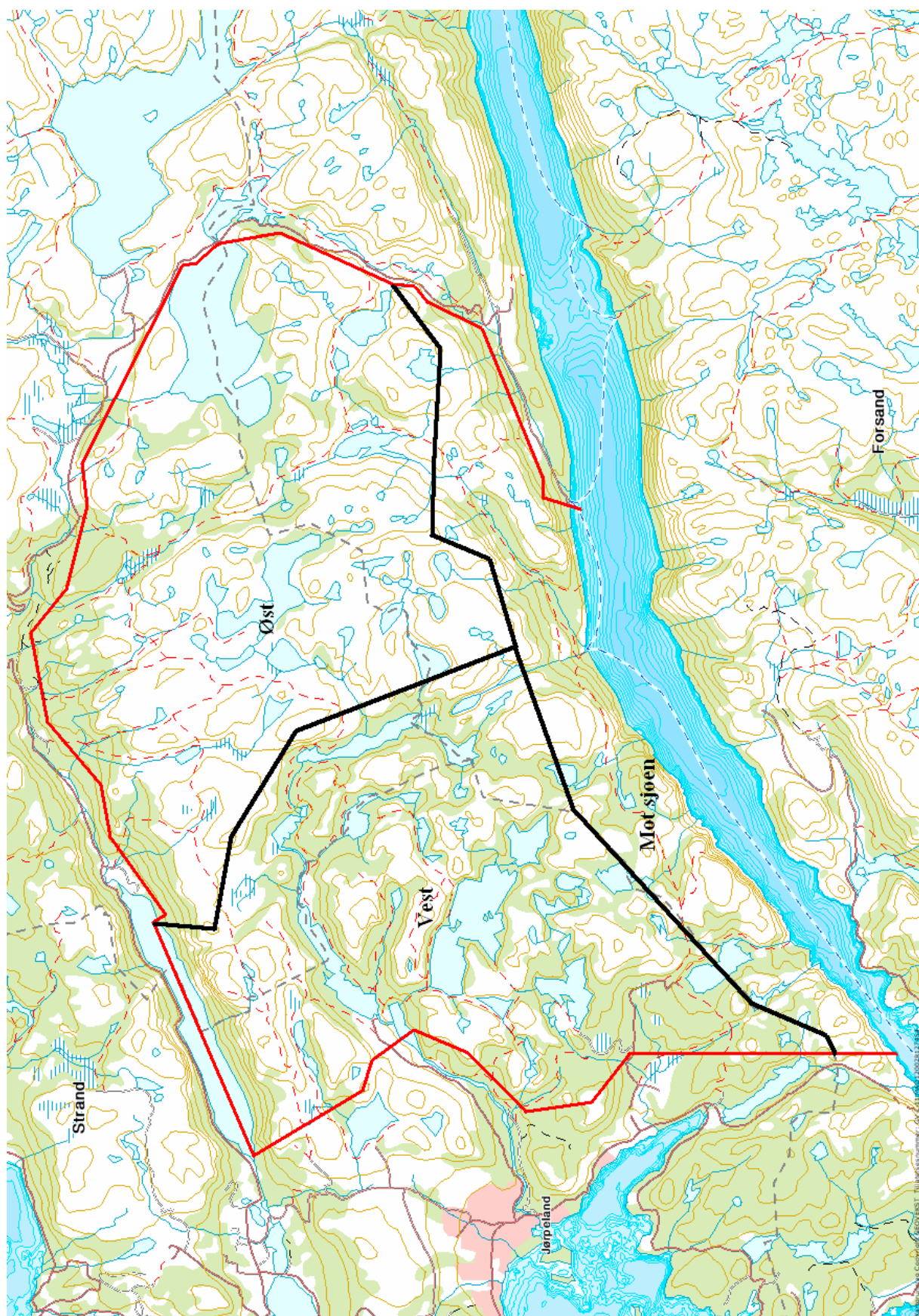
Rune Imsland

Erik Thoring

Egil Tjensvoll

Geir Sigve Norland

Vedlegg 1 - Kart med områdeinndeling

Vedlegg 2 - Vegetasjonstyper

Skog

A3 Røsslyng-blokkebær furuskog

A4 Blåbærskog

A5 Småbregneskog

B1 Lavurtskog

Sjelden i området. Ikke vanlig i fylket som helhet.

C1 Storbregneskog

Kravfulle arter

D Edelløvslogen

E4 Rik sumpskog

Stor vitenskapelig verdi i Norge som representant for et artsrikt sydvestlig innslag.

Hei og berg

H1 Røsslynghei

F2 Bergsprekk/bergveggvegetasjon

Flora med næringskrevenede arter. Mange sjeldne i Rogaland. Stor verneverdi.

Myr

J3 Bjønnskjeggmyr

K1 Porsmyr

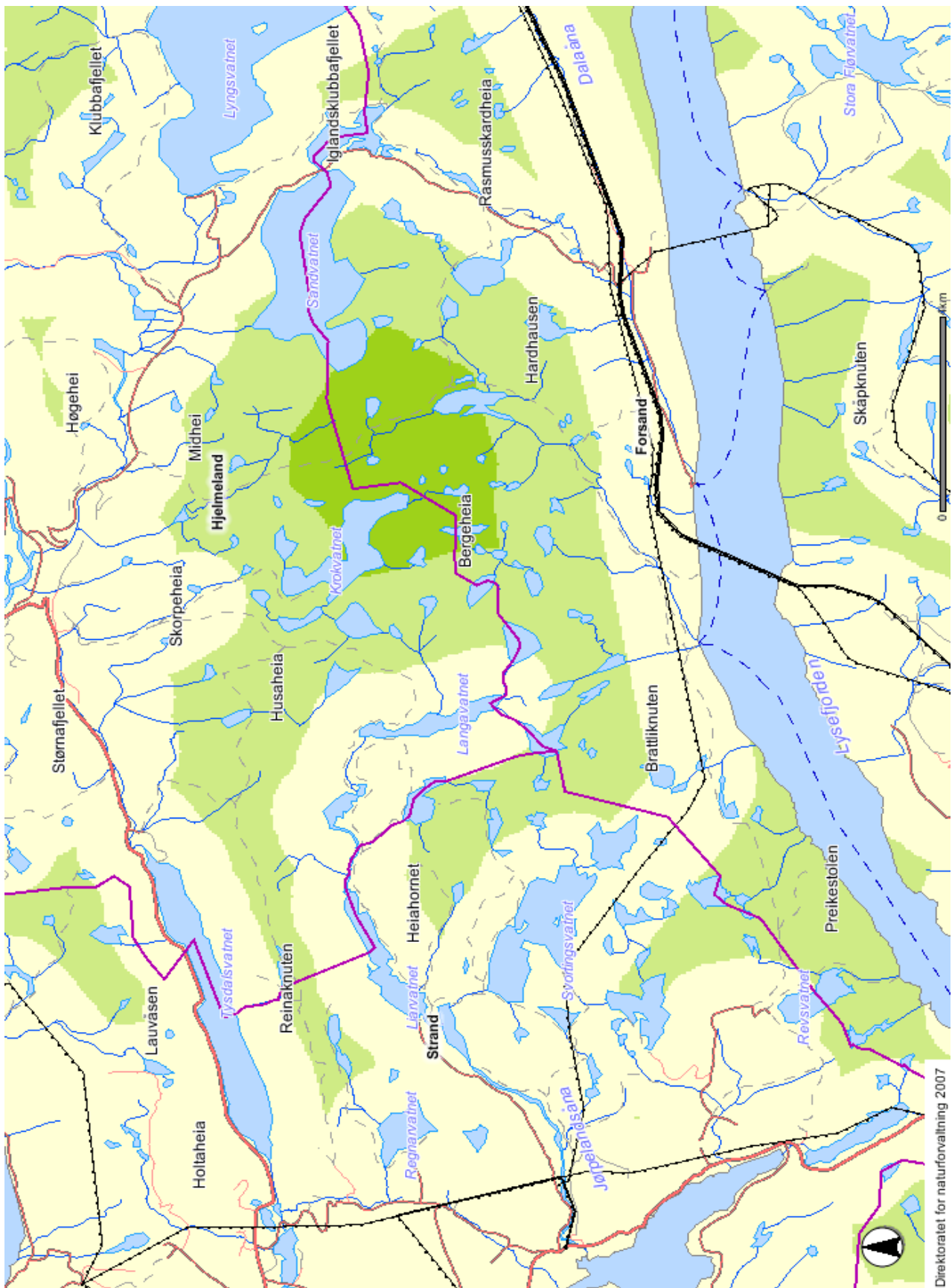
K3 Fattig fastmattemyr

M2 Middels rik fastmatte myr

Finnes noen få slike myrer. Stor vitenskapelig og pedagogisk verdi, b.la fordi flere av artene er meget sjeldne i Rogaland. Gir et viktig bidrag til arts mangfoldet i området.

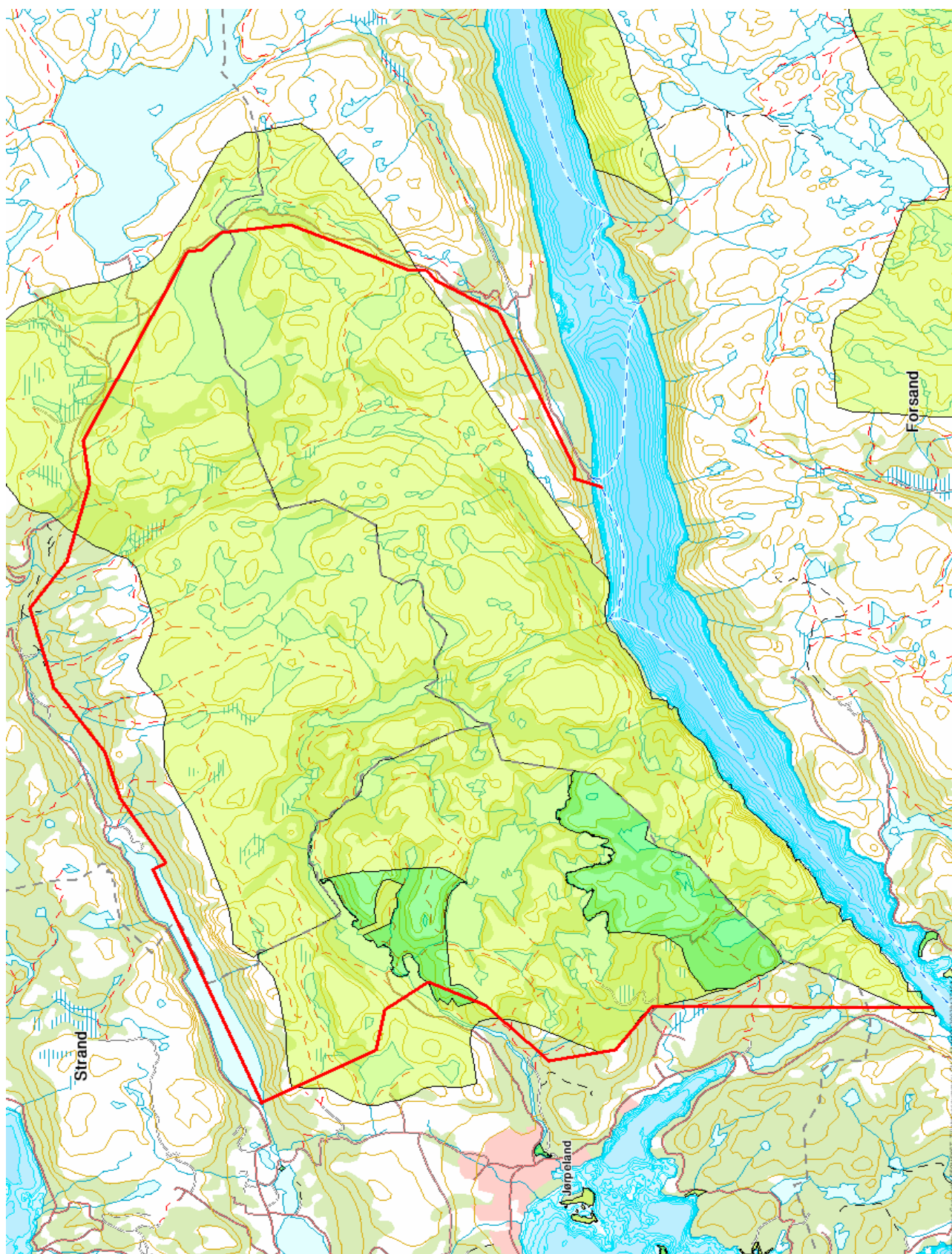
Snøleievegetasjon

Vedlegg 3 - Inngrepsfri natur.

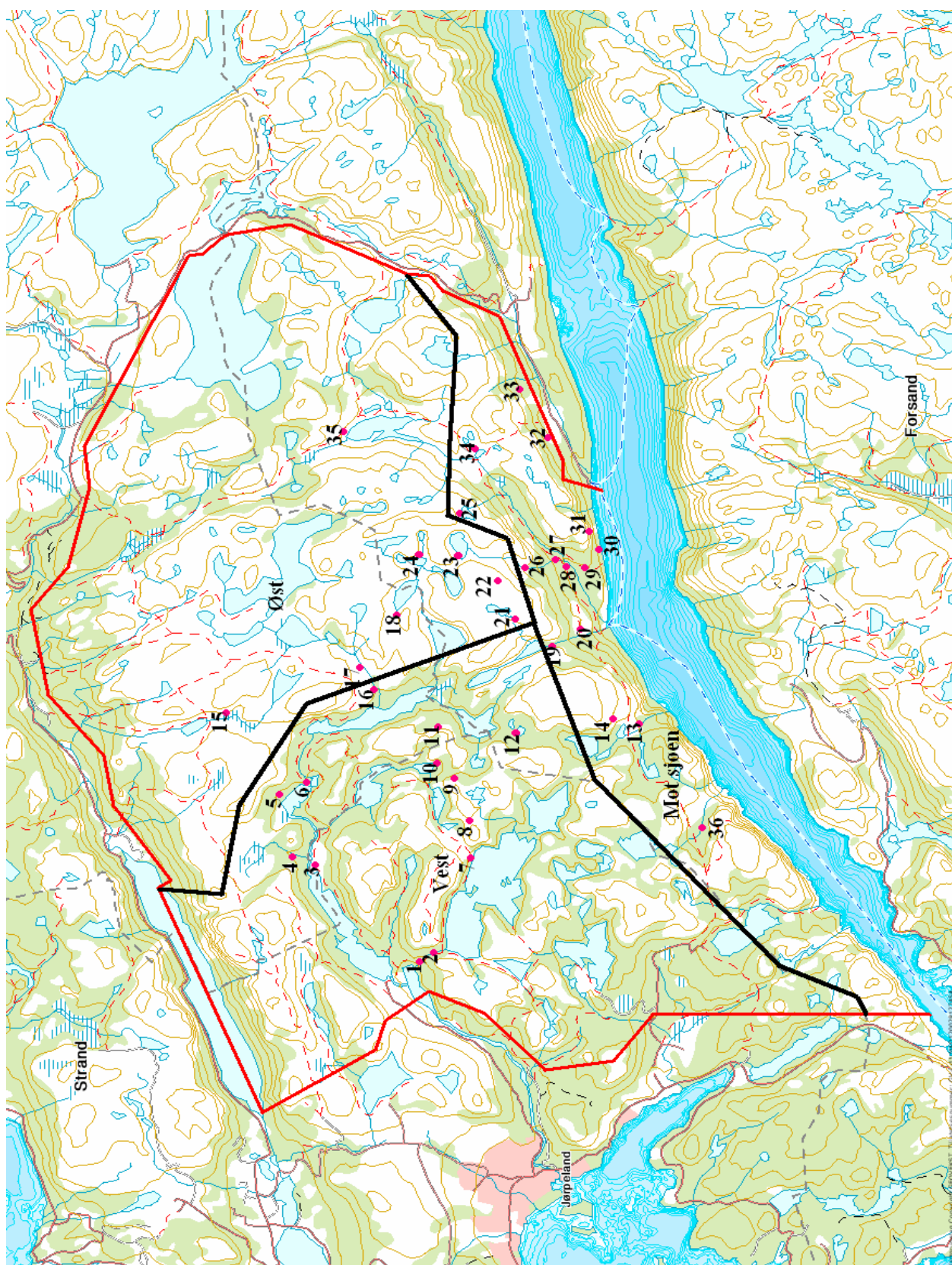

Direktoratet for naturforvaltning 2007

Vedlegg 4 – Område avsatt til friluftsliv i FINK-planen

Vedlegg 5 – Kulturminner/fornminner

Forklaring til kartet med kulturminner/fornminner

	Stedsnavn	Beskrivelse
1	Lågalia	Tufter og kvernsteiner etter gammel kvern. Styvingstre.
2	Lågalia	Rester etter gammalt steingjerde. Antagelig brukt under jakt for å drive dyra til jegerene.
3	Grimslø	2 husmannsplasser, på begge sider av elva.
4		Stølstufter
5		Stølstufter
6		Stølstufter
7	Nagastølen	Stølsbu bygd antagelig på 1700-tallet, men stølen har vært i bruk fra 1500-tallet.
8	Smittebakken	Gammalt steingjerde
9	Svinastølen	4 tufter etter stølsbuer. Antagelig svært gamle. (1200-tallet?)
10	Øyavatnet	Stølstuft
11	Mellom Svartevass-knuten og Liaknuten	I dette området skal det finnes helleristninger med dyremotiv, men desverre er ikke disse funne igjen i nyere tid.
12	Idsestølen	Stølstuft
13	Hengjane	Fjellgård med flere kulturminner etter Hengjande-tyskeren. Rester etter vei, sagbruk, brenneri og taubane. Hus og tufter etter låve.
14		Stølstufter som tilhører Bratteli
15	Målandsstølen	Stølstufter og rester etter treverk.
16		Stølstuft som tilhører Soppaland
17		Stølstuft som tilhører Soppaland
18		Stølstuft som tilhører Soppaland
19		Tufter etter gammel boplass
20	Bratteli	Gammel gård med mange kulturminner.
21		Høyhidler
22		Hidler
23		Stølstufter
24	Store Kvæven	Rester etter høylåve
25		Hidler
26		Bokstavene HOSB (Halvar Olsen Songesand Bakken) skrevet med steiner på fjellet.
27	Steinberg og Sandråså	Tufter etter husmannsplasser
28	Myrå	Husmannsplass, huset står.
29	Bakken	Bakken fjellgård med mange kulturminner.
30		Hidler brukt som naust
31		Hidler
32		«Helleristninger» fra 1860 inngravert av utvandrere som reiste til Amerika.
33		Skaffadalshidleren. «Pilt Ola» bodde her en kort periode som barn.
34	Songesandstølen	Støl med stølsbuer.
35	Sunnmork	Fjellgård bebodd fra 1600-tallet (kanskje tidligere) til 1865. Huset står.
36	Neverdalen	Gammel fjellgård. Tufter etter hus, låve, kvernhus, potetkjeller. Flere seingjerder og rydningsrøyser.